

คู่มือการปฏิบัติงาน

โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาในการสร้างโอกาส

เพิ่มรายได้และความยั่งยืนการเกษตร

กิจกรรม การศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
(ฉบับทบทวน)

ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑๑

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาในการสร้างโอกาสเพิ่มรายได้และความยั่งยืนการเกษตร กิจกรรมการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพิ่มโอกาสในการเก็บเกี่ยวมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ การเกษตรให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และทำให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตได้เพิ่มสูงขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาในการสร้างโอกาสเพิ่มรายได้และความยั่งยืนการเกษตร กิจกรรม การศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ มีความเข้าใจและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ นำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินโครงการต่อไป

ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑๑

พฤษภาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. วัตถุประสงค์	๒
๓. ขอบเขตของการศึกษา	๒
๔. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	๒
๕. แผนการปฏิบัติงาน	๒
๖. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Flow Chart)	๓
๗. งบประมาณ	๓
๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
๙. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	๔
๑๐. ผู้รับผิดชอบหลัก	๔

คู่มือการปฏิบัติงาน

โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาในการสร้างโอกาส เพิ่มรายได้ และความยั่งยืนการเกษตร

กิจกรรม การศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑๑

(ฉบับทบทวน)

๑. หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การเกษตรสร้างมูลค่าได้กล่าวถึงความสำคัญในการที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อนและมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มเน้นเกษตรคุณภาพสูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร แผนแม่บทย่อย ระบบนิเวศการเกษตร ให้ความสำคัญกับมาตรการสนับสนุนที่จะช่วยให้การสร้างมูลค่าในภาคเกษตร ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภคการส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ

จากข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (รวมสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑-๑๒) ในกิจกรรมการสำรวจข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ (ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ รอบ ๖ เดือน) พบว่า มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ (๗๖ จังหวัด) จำนวน ๓๒๘,๙๔๓.๔๗ ไร่ เกษตรกร ๓๙,๓๒๑ ราย โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุด จำนวน ๒๕๗,๗๒๓.๔๗ ไร่ เกษตรกร ๒๙,๔๘๐ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓๕ ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ รองลงมา คือ ภาคเหนือ จำนวน ๔๕,๐๓๙ ไร่ เกษตรกร ๖,๑๓๐ คน ภาคกลาง จำนวน ๑๖,๗๙๙.๓๑ ไร่ เกษตรกร ๑,๘๕๘ คน และภาคใต้ จำนวน ๙,๓๘๐ ไร่ เกษตรกร ๑,๘๕๓ คน และมูลค่าผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ปี ๒๕๖๕ มีปริมาณผลผลิตรวม ๑๐๒,๙๐๓.๓๕ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๑,๖๙๓.๓๖ ล้านบาท จำแนกเป็น ข้าวอินทรีย์ ๗๖,๔๑๐.๐๒ ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม ๑,๑๑๙.๕๒ ล้านบาท พืชผักและสมุนไพรอินทรีย์ ๒๐,๘๐๑.๓๐ ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม ๓๙๓.๘๗ ล้านบาท ผลไม้อินทรีย์ ๔๖๓.๒๗ ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม ๗๔.๐๖ ล้านบาท ปศุสัตว์อินทรีย์ ๔,๓๔๒.๙๑ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๔๘.๕๐ ล้านบาท และประมงอินทรีย์ ๘๘๘.๘๕ ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม ๘๗.๔๑ ล้านบาท และเมื่อพิจารณาสัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์มากที่สุดของประเทศไทย โดยมีมูลค่า ๑,๐๖๘.๑๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๑๐ ของมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วยมูลค่าข้าวอินทรีย์ ๑,๐๑๑.๘๓ ล้านบาท ประมงอินทรีย์ ๔๖.๘๑ ล้านบาท พืชผักและสมุนไพรอินทรีย์ ๗.๙๔ ล้านบาท ผลไม้อินทรีย์ ๑.๓๙ ล้านบาท และปศุสัตว์อินทรีย์ ๐.๑๒ ล้านบาท รองลงมา ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ นอกจากนี้ จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า ปี ๒๕๖๖ (เดือนมกราคม - กันยายน ๒๕๖๖) มีผู้ที่เดินทางเพื่อการท่องเที่ยวไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ (รวมถึงการเยี่ยมเพื่อน/ญาติ ทั้งที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืน) จำนวน ๒๓๐,๘๔๘,๙๖๓ คน แยกเป็นคนไทย ๑๘๒,๓๘๕,๒๗๗ คน และชาวต่างประเทศ ๔๘,๔๖๓,๖๘๖ คน โดยนักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้สร้างรายได้ให้แก่จังหวัดทั่วภูมิภาค คิดเป็นรายได้ จำนวน ๑,๔๑๓,๑๖๒ ล้านบาท แยกเป็นรายได้

จากคนไทย ๕๗๔,๖๘๕ ล้านบาท และชาวต่างประเทศ ๘๓๘,๔๗๗ ล้านบาท ซึ่งในการท่องเที่ยวเหล่านี้ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่จำนวนไม่น้อยที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว ดังนั้น หากมีการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในรูปแบบที่เอื้อต่อการบริโภค และพกพาเป็นของฝากกลับบ้านของนักท่องเที่ยว จะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร

จากประเด็นข้างต้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑๑ เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค มีพื้นที่รับผิดชอบประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ และมุกดาหาร มีภารกิจสำคัญในการเสนอแนะนโยบาย และจัดทำแนวทางมาตรการทางการเกษตร รวมทั้งจัดทำและบริการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรทั้งในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำโครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพื่อเพิ่มโอกาสในการเก็บเกี่ยวมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจการเกษตรให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และทำให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตได้เพิ่มสูงขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบและเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๓. ขอบเขตของการศึกษา

๓.๑ พื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ จังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร และอำนาจเจริญ

๓.๒ กลุ่มประชากรเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๔. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

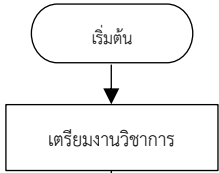
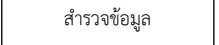
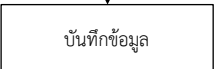
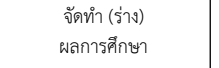
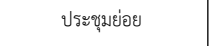
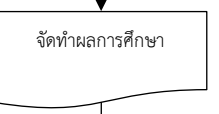
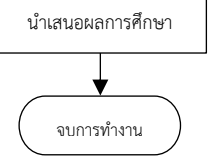
ตุลาคม ๒๕๖๗ - กันยายน ๒๕๖๘

๕. แผนการปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	ปี พ.ศ. ๒๕๖๗			ปี พ.ศ. ๒๕๖๘								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. การสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	←								→			
๒. จัดประชุมระดมความคิดเห็น										↔		
๓. ค่าจ้างเหมาบุคลากรช่วยปฏิบัติงาน							←					→
๔. เข้าร่วมสัมมนานำเสนอผลงานร่วมกับ สศท.๑-๑๒											↔	→
๕. การบริหารจัดการโครงการ (ค่าวัสดุ ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ ค่าถ่ายเอกสาร ค่าโอที ค่าจัดทำเล่มเอกสาร และอื่นๆ ฯลฯ)	←											→

หมายเหตุ : ช่วงระยะเวลาดำเนินการอาจมีการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

๖. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Flow chart)

ลำดับที่	ผังกระบวนการ	รายละเอียด	ระยะเวลา (วัน)	ผู้รับผิดชอบ
๑		ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสำรวจพื้นที่เป้าหมาย	๖๐	เจ้าหน้าที่ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร สศท.๑๑
๒		สอบถามเกษตรกร/เจ้าของฟาร์ม และนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๖๐	เจ้าหน้าที่ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร สศท.๑๑
๓		บันทึกข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล	๓๐	เจ้าหน้าที่ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร สศท.๑๑
๔		จัดทำ (ร่าง) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๓๐	เจ้าหน้าที่ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร สศท.๑๑
๕		ประชุมย่อยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ (Focus Group)	๑๐	เจ้าหน้าที่ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร สศท.๑๑
๖		จัดทำรายงานผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ฯ ฉบับสมบูรณ์ เสนอผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๓๐	เจ้าหน้าที่ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร สศท.๑๑
๗		นำเสนอเวทีต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป	๓๐	เจ้าหน้าที่ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร สศท.๑๑

๗. งบประมาณ รวมทั้งสิ้น ๒๓๒,๔๐๐ บาท (สองแสนสามหมื่นสองพันสี่ร้อยบาทถ้วน)

กิจกรรม	งบประมาณ
๑. การสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	๑๒๔,๘๐๐
๒. ประชุมระดมความคิดเห็น	๓๐,๕๐๐
๓. ค่าจ้างเหมาบุคลากรช่วยปฏิบัติงาน	๖๐,๐๐๐
๔. ค่าบริหารโครงการ	๒๒,๑๐๐
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	๒๓๗,๔๐๐

หมายเหตุ : ค่าใช้จ่ายสามารถถัวเฉลี่ยกันได้ทุกรายการ

๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๗.๑ เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพื่อวางแผนการบริหารจัดการ การวางแผนการบริหารจัดการผลผลิตเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการ บริโภคของนักท่องเที่ยวในชุมชน

๗.๒ หน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีข้อมูลในการจัดทำแผนงาน/ โครงการ และมาตรการทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนให้เกิดการบริโภคและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๙. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑๑

๑๐. ผู้รับผิดชอบหลัก

นางสาวเพ็ญภา วิทย์รักษ์ ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ